

Inför vintersäsongen

Pojken kunde länge minnas när det ännu förekom parader på stadens gator och officersbaler i stadens societetshus och fadern och modern klädde upp sig för att gå. Det var ett ritual som kunde ta timmar i anspråk och eftersom han aldrig fick vara närvarande när föräldrarna klädde om iakttog han allting i de speglar som var utplacerade överallt i huset där de bodde. I vissa ljus, och ur vissa vinklar, rymde trymån som utgjorde ena trapphusväggen en bild av hela övervåningen med dess rumsöppningar och sparsamt utplacerade prydnadsföremål. Från femte trappsteget ovanifrån kunde han se rakt in i såväl faderns som moderns rum, se dem stå där framför sina respektive speglar, fastän de själva inte kunde se varandra.

Barnflickan som alltid lade honom de kvällar föräldrarna var ute plockade upp honom från trappsteget och insisterade på att han skulle sitta och teckna i stället. Han satt i köket, med benen dinglande från stolskanten, och tecknade bilder av sin far och sin mor i var sin soffa och sig själv med modelldelar på en matta mellan dem.

Om söndagarna brukade de gå ner till hamnen och se på de främmande fartygen som låg förtöjda eller för ankar med hissade flagg och fadern förklarade för honom vad de främmande flaggorna betydde och vilka länder fartygen kom ifrån. Om vintrarna var isen blå och lämpade sig för släd- och skridskofärder. Efter utflykterna brukade de gå och dricka varm choklad i kaféaviljongen vid parken, under vars blyinfattade fönster tropiska plantor fällde ut blomkalkar och löv och fjärilar med färggranna vingar fladdrade omkring. Han brukade tänka på sin mor som väldigt vacker. Hennes skönhet var en

följd av det avstånd hon intog till allt, alla ting, inklusive honom själv. När hon log mot honom var det som om hon i just det ögonblicket upptäckt att han fanns. När de var ute tillsammans kändes det inte som om det var hennes hand han höll i utan mera som om han bar omkring med en lång handske med ett knippe stela fingrar i.

Hur han tänkte på sin far minns han inte så noga.

Det mest anmärkningsvärda med fadern var att han var borta långa perioder men sedan återvände. Han förstod av sin mor, som på den tiden var faderns uttolkare i allt, att han arbetade som speciallärare inom ett svårt tekniskt ämne och eftersom det var få som ägde de kunskaper och erfarenheter fadern besatt var det hans skyldighet att resa till olika universitet och militärakademier och undervisa. Pojken minns honom också som ständigt föreläsande. När han väl var hemma talade han om för modern vad hon skulle och inte skulle göra och när pojken blev litet äldre talade han till honom på samma vis.

Tillsammans brukade pojken och fadern ta långa promenader på kullarna i skogen som omgav staden. På kullarna fanns hopptorn som var illuminerade dygnet runt och som därför kunde användas av atleter som tränade backhoppning och skidflygning. Fadern insisterade på att pojken själv skulle kliva upp i något av dessa torn och börja träna. Det skulle lära honom ett och annat, menade han.

Efteråt skulle pojken bara med svårighet kunna säga när det liv som tidigare verkat så fast och oföränderligt omkring honom började förändras. Fast egentligen, intalade han sig, var det inte så märkligt att

hans minne sviktade på den punkten. Hur kan man avgöra när något upphör att finnas när detta tidigare varit så självklart närvarande att man inte ägnat det en tanke?

Mellan kraftledningsstolparna som mätte avståndet mellan kullarna låg snön ren, utan spår. Han minns att fadern under en av deras promenader särskilt fäste sig vid detta. En kort tid därefter började det komma klagomål från jaktföreningarna i trakten att det inte gick att nedlägga vilt i skogarna längre.

Sedan släcktes hopptornen ned, det ena efter det andra. Det sades att kurserna i backhoppning inte var fullbelagda, eller så skyllde man på underhållsarbeten.

Gatan med spårvagnen han tog till skolan varje dag grävdes upp och spårvagnen upphörde att gå från sin vanliga hållplats. Sedan drogs hela linje-sträckningen in och han fick finna sig i att gå till fots i stället.

Ett efter ett försvann föremålen ur skyltfönstren, och en kväll visade tv-apparaten som alltid brukade stå på i vardagsrummet bara en gryntigt flimrande bild.

Det var början till en lång period av dispyter i hemmet. I väggspeglarna slog dörrar igen, allt som var av eller satt infattat i glas klirrade hotfullt.

Sedan förlorade fadern sitt jobb.

Hur det för fadern var möjligt att förlora något när han ändå så långa stunder var borta begrep inte pojken eftersom han ännu var ung. Men modern förklarade att dit han rest nu därifrån skulle han aldrig komma tillbaka. Från och med nu var det bara hon och han.

Till en början har han och hans mor det rätt bra tillsammans. Han går ännu i skolan, fast det är glest med barn i bänkraderna. Men sedan börjar modern berätta historier om fadern som inte liknar något av det hon berättat om honom förut. Om faderns liv i lögn, som hon kallar det. Hon säger nu att det aldrig var menat att de skulle flytta hit, och att när de väl gjorde det bedrog fadern henne oavbrutet. Vem vet vem han träffade på alla sina resor, om han inte rent av levde ett annat liv med en annan familj på någon av alla de där platserna han besökte?

Pojkens fantasi eller föreställningsförmåga räcker inte för att han ska göra sig en bild av hur detta faderns andra liv kan ha sett ut. Det enda han ser framför sig är övervåningen som han alltid sett den återspeglad i trymån från femte trappsteget ovanifrån. Bara det att spegelbilden rymmer stängda dörrar nu och helt andra människor, förmodar han, står och klär om bakom dessa dörrar.

Men också modern förändras nu när fadern framställs som en helt annan person än han tidigare påstått vara. Det är som om en fjäder som suttit spänd i henne brustit. Med den har också allt annat som hållit henne stram och uppsträckt slaknat. Armarna hänger livlösa utmed hennes sidor med handflatorna öppna mot fingrar som inte längre griper om något.

Pojken har blivit större nu men han drivs fortfarande av en vilja att foga samman saker.

Dock fattas det ständigt delar. Mer tid än någonsin går åt att leta efter det som fattas.

Halvvägs mellan hemmet och skolan finns en lekpark. Förut brukade han ofta stanna på vägen till eller hem från skolan och åka i rutschkanorna eller gunga ett par vändor med de yngre barnen som höll till där. Men lekparken är inte längre den levande och välkomnande plats den en gång var. Gung- och klätterställningar står kvar, med vassa konturer som i skymningen liknar hopkurade människokroppar; men på nära håll syns att allt är övergivet och vandaliserat. Den långa gungbrädan, som alltid gungade en aning ojämnt så att man var tvungen att flytta kroppsvikten för att hålla sig kvar när brädan tipade uppåt, har slitits från sin sockel och ligger en bit bort som en avbruten kompassnål.

Det har inte varit så förut, men han känner allt tydligare att det finns delar av staden som inte längre går att beträda. Inte för att de skulle ha blivit farliga, utan för att det saknas riktmärken. Väl där vet man inte hur man ska ta sig därifrån.

Pojken minns att han tänkte på mörkret som något som kom in från havet. Det började där ute, sedan kom det in. Mot detta mörker står staden maktlös.

Det enda den har att sätta emot är några få lysrörslamper som bara förmår rispa lite på ovan- eller utsidan av det.

Det är alltid vinter, det snöar ofta.

Plötsligt är det som en ny sorts vakenhet kommit över modern. Som såg hon framför sig något hända som för länge sedan redan hänt och som därför gör det som nu står i begrepp att ske oavvisligt vad man än må ha för åsikt om saken. Pojken ser på resväskorna som ligger vidöppna på soffor och sängkanter medan modern förklarar att hon inte står ut med att leva ett liv i lögn mer. I staden finns ingen framtid längre och själv är han är gammal nog att klara sig på egen hand. Som om avfärden, även den, var något för länge sedan fastställt och beslutat infinner sig senare på kvällen en bil och hämtar henne och alla väskorna.

Förut hade pojken brukat ligga på sidan när han sov. Nu ligger han på rygg och är vaksam på allt. Det som slår honom som märkligt är att fastän staden knappt avger något ljus längre syns på den mörka natthimlen ovanför heller inga stjärnor.

När fadern återvände var det, som man brukar säga, som en bruten man. Mitt i det brutna fanns ett leende. På samma vis som faderns blick tidigare ständigt brukat hålla honom under uppsikt var nu detta leende oavbrutet riktat mot honom. Det var inget vänligt leende. Pojken tänkte att det fanns någonting giftigt i det. Någonting grönt. Fadern förmanade och förvisade inte mer. Han tycktes mest upptagen av sig själv och av det som varit. Det begicks många misstag, var något han ofta sade, i ett tonläge och med en blick ur det brutna leendet som tydde på att han ansåg att pojken själv var en del i det misstaget, om inte rentav dess orsak.

Likväl försökte de att återuppta ett liv såsom det skulle ha kunnat vara. De började på nytt ta långa

promenader tillsammans. De gick under de döda träden och längs kraftledningsgatorna i skogen eller utmed de öde magasinerna och skjulen i hamnen i vilken det inte längre låg några fartyg. Under en av dessa promenader förklarade fadern att människan bär på två olika sorters skuld. Det finns den skuld man har för brott man inte begått men ändå blir straffad för. Och så finns det den skuld vi alla bär på men som aldrig får någon dom eller ens någon förklaring. Och att livet består i att finna den punkt som kan sammanjämka dessa två, som du en gång brukade vilja få dina modelldelar att passa samman, säger fadern med sitt leende till pojken. Det var därför jag återvände, säger han.

Deras utflykter blir efter hand allt mer ändamålsenliga. En dag föreslår fadern att de skall gå ut på isen igen. Jag är inget barn längre, säger pojken. Men skridskorna har du väl kvar, säger fadern. Det är alltså sträng vinter men det har inte fallit någon snö på länge och isen är fast och klar, och djup, kanske är den frusen ända ned till botten, tänker pojken när han tar ut skridskoskären över isen. Han tänker att om vattnet frusit ända ned till botten innebär det i praktiken att det inte finns något hav. Sedan tänker han på hur de brukade gå på isarna när han var liten, så liten att han knappt kunde gå själv, och ändå bara skulle ha halkat omkring om han nu kunnat gå. Han fick i stället hänga mellan sina föräldrars armar. Han tänker på hur de brukade besöka kaféaviljongen vid parken efteråt, med de tropiska plantorna och fjärlarna som slog med sina färggranna vingar mot insidan av glaspannåerna genom vilka samma sorts långa och skeva sprickor löpte som löper genom isen under honom nu. Han vill fråga fadern vad det är för slags mönster sprickorna bildar. Men när han tittar upp har fadern för länge sedan lämnat honom och staden syns inte eftersom det inte finns några ljus.

STEVE SEM-SANDBERG